

คุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2551 - 2561)

Quality of Life of rubber farmers in decade (B.E. 2551 - 2561)

จิฬาภรณ์ ยกอิน (Jithaphon Yok-in)*
สุธาสิณี เจียประเสริฐ (Suthasinee Chiaprasert)
วัลลภา ดิษสระ (Wanlapa Dissara)
นงรัตน์ โมพลอด (Nongrat Moplod)
สิงห์ กาญจนอารี (Sing Kanchanaaree)

วันรับ 3 / ตุลาคม / 2562
ตรวจสอบ 4-10 / ตุลาคม / 2562
ตอบรับ 12 / ตุลาคม / 2562

บทคัดย่อ

คุณภาพชีวิตเป็นคำที่นักวิชาการสาขาต่างๆ กล่าวถึงกันอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต อีกทั้งยังเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาประชากร โดยมีความเชื่อว่าคนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น การพัฒนาในด้านต่างๆ ก็จะทำให้ได้ดีด้วย บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายวิถีชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราไทย คุณภาพชีวิต การประเมินคุณภาพชีวิต รวมถึงสาระจากการศึกษาวิจัยคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราในรอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 - 2561) เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนให้การดูแลเกษตรกรปลูกยางพาราเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีและการมีสุขภาวะที่ดีต่อไป

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, เกษตรกร, ยางพารา

Abstract

Quality of life is the ordinary word that the academicians in several branch mention in present. Because the quality of life is the significant for living. Moreover, it is a major goal for population development. They believe that people who have quality of life will be good in the other thing. This journal aim to describe about traditional of Thai's rubber farmer, Quality of life and evaluations including to data from the research of the

* พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต อาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช
Instructor (Master of nursing science) Boromarajonani College of Nursing Nakhon Si Thammatat
E-mail: jithaphon@bcnnakhon.ac.th โทร. 087-283-6816

rubber farmer's quality of life in last decade (2009-2018). This review will be a guide line for promote the quality of life and healthy for the rubber farmer in future.

Keywords : quality of life, farmers, rubber

1) บทนำ

ยางพาราจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ โดยทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนหลายล้านบาท และนับเป็นเวลากว่าศตวรรษหลังจากที่ประเทศไทยนำยางพาราเข้ามาปลูกจนเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ นอกจากนี้ยางพารายังมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรปลูกยางพารากว่า 4 ล้านครอบครัว โดยเป็นเกษตรกรรายย่อยมากกว่า 6 ล้านคน เมื่อมองคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราในภาพรวมนั้นจะพบว่าเกษตรกรกลุ่มนี้ได้รับปัญหาและผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ในด้านร่างกายจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมากมายหลายประการ ดังนี้ ด้านร่างกายนั้นมีสาเหตุจากความต้องการยางพาราในตลาดโลกที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรต้องทำงานหนักเพิ่มมากขึ้น รวมถึงลักษณะการทำงานที่ต้องใช้กล้ามเนื้อและกระดูกในการยก เอื้อมตัว ดึง ลาก และการใช้ท่าทางที่ไม่เหมาะสมทำงานต่อเนื่องกันเป็นเวลานานๆ และการสัมผัสกับสิ่งคุกคามต่อสุขภาพด้านต่างๆ ในกระบวนการผลิตยางพารา

สำหรับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของเกษตรกรปลูกยางพาราก็มีความสำคัญเช่นกัน ปัญหาและผลกระทบด้านจิตใจมักเชื่อมโยงมาจากปัญหาต่างๆ รวมไปถึงความไม่เสถียรภาพของราคาผลผลิตที่เกิดจากกลไกตลาดโลกหรือผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคา ราคาซึ่งที่มีความผันผวนและปฏิกอง (ภัทรพร สุทธสนธิ์, 2552;

วัลลภา ช่างเจรจา, 2555; สุดาพร วงษ์พล, 2555) ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะสะสมจนทำให้เกษตรกรเกิดความเครียด วิตกกังวล ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขหรือบรรเทาอาจนำไปสู่ความผิดปกติทางจิตต่างๆ ได้

ส่วนปัญหาและผลกระทบด้านความสัมพันธ์ทางสังคมพบว่า มีความเกี่ยวพันกับความสัมพันธ์ของครอบครัวอย่างใกล้ชิด เนื่องจากในกระบวนการผลิตยางพารา แรงงานส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 66.70 (ภัทรพร สุทธสนธิ์, 2552) และพบว่าผลกระทบด้านบวกทำให้ครอบครัวเกษตรกรปลูกพารามีรายได้ทุกวัน ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ส่งผลให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบคือ ครอบครัวเกษตรกรปลูกพารามีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตในเรื่องกิจวัตรประจำวัน ทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านต่างคุ่มต่างละแวกต่างหมู่บ้านลดลง ระยะเวลาในการเข้าร่วมงานสังคมลดลง

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ตีปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพ และสังคมสงเคราะห์ รวมถึงความรู้สึกลดภัยและมั่นคงในชีวิต ล้วนแต่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราทั้งสิ้น ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวนี้ต่างมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราในทุกๆ ด้าน การนำเสนอบทความวิชาการครั้งนี้จะเป็นนำเสนอคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราในรอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 - 2561) ซึ่งผู้เขียนรวบรวมและวิเคราะห์จากผลงานวิจัยดังรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไป

2) วิถีชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราไทย

เกษตรกรปลูกยางพาราจะมีวิถีชีวิตและลักษณะการทำงานที่แตกต่างจากเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ โดยเริ่มตั้งแต่การเข้านอนและตื่นนอน เกษตรกรส่วน

ใหญ่จะเข้านอนตั้งแต่เวลาประมาณ 20.00 น. และตื่นนอนตั้งแต่เวลาก่อนเที่ยงคืนหรือหลังเที่ยงคืนเล็กน้อยเพื่อออกไปกรีดยาง เนื่องจากช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการกรีดยางคือเวลาประมาณ 01.00 – 06.00 น. ซึ่งเป็นช่วงที่มีสภาพอากาศเหมาะสมต่อการไหลของน้ำยาง (สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร, 2555) จึงนับได้ว่าเป็นเวลาเริ่มต้นในการปฏิบัติงานตามวิถีชีวิตของเกษตรกรปลูกยางพารา

การเตรียมตัวก่อนไปกรีดยางจะเริ่มต้นด้วยการรับประทานอาหารเช้า รongท้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกาแฟ นม หรือเครื่องดื่มชูกำลัง ส่วนการแต่งกายของเกษตรกรจะต้องมีความทะมัดทะแมง มีความสะดวกและปลอดภัยเพื่อให้สอดคล้องกับช่วงเวลาในการปฏิบัติงาน โดยเกษตรกรจะสวมกางเกงขายาว บางรายอาจสวมหมวก ในกรณีที่ใช้ไฟจากตะเกียงที่เรียกว่า “ตะเกียงแก๊ส” กรณีที่ใช้ตะเกียงโกล์หรือใช้แบตเตอรี่ก็จะมียารัดไฟ การสวมเสื้อบางรายจะสวมเสื้อแขนสั้นแล้วสวมเสื้อแขนยาวทับไว้ แต่ที่สำคัญคือจะต้องสวมรองเท้าบูท เพื่อป้องกันอันตรายจากสิ่งคุกคามต่อสุขภาพด้านชีวภาพประเภทยุง/แมลง งู และตะขาบ/แมงป่อง เมื่อถึงสวนยางก็จะเริ่มกรีดยางจนเสร็จสิ้นประมาณรุ่งสางทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับจำนวนต้นยางพาราที่มี เวลาที่เริ่มต้นในการกรีดยาง ฯลฯ หลังจากนั้นจะปล่อยเวลาให้น้ำยางไหลออกจนหมดและรอคอยการเก็บน้ำยาง กรณีที่ขายน้ำยางจะเสร็จงานเวลาประมาณ 09.00 – 10.00 น. หากทำยางแผ่นจะเสร็จงานเวลาประมาณ 12.00 – 13.00 น. จากนั้นจะเป็นเวลาพักผ่อน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เวลานี้เป็นเวลานอนหลับหรือทำกิจกรรมอื่นๆ (ชุดิมารักษ์บางแหลม และคณะ, 2551) จากวิถีชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราที่กล่าวมาในข้างต้นน่าจะอีกเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพารา

3) แนวคิดคุณภาพชีวิต

3.1) ความหมายคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นคำที่นักวิชาการสาขาต่างๆ กล่าวถึงกันอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต ซึ่งองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้มีการบัญญัติหรือให้ความหมายของคำว่าคุณภาพชีวิตไว้ดังนี้ “Individuals perception of their position in life in the context of the culture and value systems in which they live and in relation to their goals, expectations, standards and concerns” จะเห็นได้ว่าจากคำนิยามขององค์การอนามัยโลกได้มีการนิยามคำว่าคุณภาพชีวิตเป็นมุมมองในแง่ของความคิดหรือการรับรู้ของแต่ละบุคคลภายใต้บริบทที่จำเพาะทางวัฒนธรรมของคนแต่ละชนชาติ และระบบคุณค่าตามแต่ละสถานที่ที่บุคคลอาศัยอยู่ รวมทั้งยังมีความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกับเป้าหมาย ความคาดหวัง มาตรฐานและความหวังในชีวิตของแต่ละบุคคล ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตเป็นคำที่มีความหมายกว้างและครอบคลุมทุกด้านของชีวิต ดังนั้นการประเมินคุณภาพชีวิตจึงสามารถประเมินได้ตามองค์ประกอบต่างๆ

3.2) การประเมินคุณภาพชีวิต

การประเมินคุณภาพชีวิตนิยมใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทของเครื่องมือ

3.2.1 แบบสอบถาม World Health Organization Quality of Life Instrument (WHOQOL-BREF) เป็นแบบสอบถามฉบับย่อมาจาก WHOQOL ซึ่งมีการคิดค้นและพัฒนาโดยองค์การอนามัยโลก โดย WHOQOL เป็นแบบสอบถามที่มีการพัฒนาโดยการทำการเก็บข้อมูลกับประชากร ทั้งหมด 15 ประเทศรวมถึงประเทศไทย ดังนั้นแบบสอบถามนี้น่าจะมีความเหมาะสมในการวัดข้อมูลคุณภาพชีวิต

แต่อย่างไรก็ตามแบบสอบถามมีจำนวนข้อคำถามถึง 100 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็นทั้งหมด 24 หมวด ทำให้แบบสอบถาม WHOQOL เป็นแบบสอบถามที่มีข้อคำถามเป็นจำนวนมากและทำให้ผู้ตอบ เสียเวลามากในการตอบคำถาม ดังนั้นจึงได้มีการพัฒนาแบบสอบถาม WHOQOL ฉบับย่อ หรือที่เรียกว่า WHOQOL-BREF ขึ้นมาโดยเป็นการเลือกข้อคำถามมา 1 ข้อคำถามในแต่ละหมวด รวมเป็นทั้งหมด 24 ข้อคำถามซึ่งแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม และรวมกับข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตโดยรวม (Overall quality of life) และสุขภาพทั่วไป (General health) รวมทั้งหมดเป็น 26 ข้อคำถาม โดยแต่ละข้อจะเป็นการถามคุณภาพชีวิตในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา และคำตอบจะมีให้เลือกตอบอยู่ทั้งหมด 5 ระดับ คือ ไม่เลย เล็กน้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ซึ่งการรายงานคะแนนจะมีการรายงานแบบรายด้านกับคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดของแบบสอบถาม ซึ่งถ้าคะแนนมากจะหมายถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3.2.2 แบบสอบถามคุณภาพชีวิต

SF – 36 (The Short Form Health Survey - 36) เป็นแบบสอบถามที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาและมีผู้นำไปแปลและใช้ในการวัดคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพในประเทศต่างๆ มากกว่า 10 ประเทศ แบบสอบถามฉบับนี้สั้นและเข้าใจง่าย สามารถวัดระดับสุขภาพทางกาย (Physical health) จิตใจ (Mental health) รวมถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมด้านสังคม (Social functioning) ของกลุ่มคนทั่วไปและผู้ป่วยโรคต่างๆ ประกอบด้วยข้อคำถาม 35 ข้อเกี่ยวกับสุขภาพ โดยแบ่งเป็น 8 มิติ ดังนี้ ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากสุขภาพทางกาย (Role limitations due to physical problems) ด้านความเจ็บปวด (Bodily pain) ด้านสุขภาพทั่วไป (General perception) ด้านการทำหน้าที่ทางสังคม

(Social functioning) ด้านพลังงาน (Vitality) ด้านบทบาทที่ถูกจำกัดเนื่องจากปัญหาทางด้านอารมณ์ (Role limitations due to emotional problems)

4) การศึกษาวิจัยคุณภาพชีวิตในทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 - 2561)

จากการสืบค้นงานวิจัยในฐานข้อมูลวารสารและหอสมุดออนไลน์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ เกี่ยวกับประสบการณ์งานวิจัยคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราในรอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 - 2561) พบว่า มีรายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราเพียง 3 เรื่อง ดังรายละเอียดในตาราง 1 ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1) ระเบียบวิธีการวิจัย พบว่า รายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัยจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA) เป็นการใช้กระบวนการวิเคราะห์ชุมชนที่มุ่งให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมประเมินสถานการณ์ และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพารา โดยดำเนินการร่วมกับชุมชนเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ของสมาชิกชุมชน เพื่อหาความหมายของคุณภาพชีวิต สะท้อนคิด รับรู้จากสิ่งที่คิด สิ่งที่อยู่ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ 2) การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เพื่อหาระดับคุณภาพชีวิต ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพารา และ 3) การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory sequential design) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณด้วยคำถามปลายปิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

เกษตรกรปลูกยางพาราเป็นหลักก่อนเพื่อตอบปัญหาการวิจัย และต่อด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกในส่วนปัญหาและความต้องการในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราเพื่อช่วยอธิบายผลให้กระจ่างยิ่งขึ้น เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพารา ปัญหาและความต้องการในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพารา

4.2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย 2 ใน 3 ของการศึกษาวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 ใน 3 ของการศึกษาวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ คือ จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้เป็นการศึกษาหาความหมายของคุณภาพชีวิต ซึ่งจังหวัดบึงกาฬถือเป็นพื้นที่ใหม่ในการประกอบอาชีพปลูกยางพารา

4.3) เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษาวิจัย 2 ใน 3 ของการศึกษาวิจัยใช้เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคำถามของเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกฉบับย่อ (WHOQOL-BREF) โดยมีการประยุกต์ข้อคำถามให้เหมาะสมกับบริบทของการศึกษาวิจัยนั้นๆ และ 1 ใน 3 ใช้เครื่องมือการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่ประกอบด้วยผู้วิจัยเป็นหลัก โดยมีแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกแนวคำถามการสนทนากลุ่ม แนวคำถามในเวทีชุมชนแนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

4.4) ผลการศึกษาวิจัย 2 ใน 3 ของการศึกษาวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ 1 ใน 3 ของการศึกษาวิจัยพบว่าเกษตรกรปลูกยางพาราได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ ว่าเป็นความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย อบอุ่น ความพึงพอใจ สมหวัง สมดังตั้งใจ

ชื่อผู้แต่ง	วิธีการดำเนินการวิจัย	กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม	เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย	ผลการศึกษาที่ได้
วัลลภา ช่างเจรจา (2554)	การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA)	ผู้ประกอบอาชีพสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ ผู้ให้ข้อมูลหลัก - ชาวสวนยางพาราที่สัมภาษณ์เชิงลึก 10 คน (เจ้าของสวนยาง 5 คน รับจ้างกรีดยาง 5 คน) สนทนากลุ่มผู้เป็นเจ้าของสวน 6 คน ผู้รับจ้างกรีดยาง 7 คน และเข้า	- ผู้วิจัย - แบบบันทึกภาคสนาม - แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก - แนวคำถามการสนทนากลุ่ม - แนวคำถามในเวทีชุมชน - แนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม/ไม่มีส่วนร่วม - อุปกรณ์เสริม ได้แก่ เครื่อง	1. ชาวสวนยางพาราได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ ว่าเป็นความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย อบอุ่น ความพึงพอใจ สมหวัง สมดังตั้งใจ ความสามารถควบคุมชีวิตวางแผนชีวิต มีอำนาจในการควบคุมชีวิต และความสุขที่ได้ช่วยตัวเองและสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเงิน 2) ด้านสุขภาพ 3) ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว 4) ด้านความสัมพันธ์ในชุมชน 2. สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ชื่อผู้แต่ง	วิธีการดำเนินการวิจัย	กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม	เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย	ผลการศึกษาที่ได้
			บันทึกเทปขนาดเล็ก กล้องถ่ายรูป	ชาวสวนยางพารา คือ 1) ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการทำทางกรีดที่ซ้ำๆ และก้มหรือเหยียดแขนตลอดเวลา 2) ตาพร่ามัว ในการเพ่งหน้ายางตลอดเวลาประกอบกับแสงจากคอมไฟท์จ้าเกินไปหรือแสงสว่างที่ไม่เพียงพอ 3) แผลในกระเพาะอาหาร จากการรับประทานอาหารไม่ตรงเวลา จากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป 4) การปรับเวลานอนทำให้การพักผ่อนไม่เพียงพอ ต้องตื่นกรีดยางในตอนกลางคืนจนถึงเช้ามืด และจะได้พักผ่อนในช่วงกลางวันแทน ทำให้บางคนไม่คุ้นชิน และบางครั้งต้องมีการกิจที่ต้องไปทำ จึงพักผ่อนไม่เพียงพอ 5) การดื่มกาแฟและเครื่องดื่มชูกำลังเพิ่มขึ้นเพื่อเสริมแรง เนื่องจากการกรีดยางต้องใช้กำลังร่างกายในการกรีด ดังนั้นจึงมีการอาศัยการดื่มเครื่องดื่มที่มีคาเฟอีนก่อนออกไปทำงาน ส่วนใหญ่จะดื่มกระติกแดงมากกว่าวันละ 2 ขวด 6) มีความเครียดจากความผันผวนของราคายางพาราและปุ๋ยแพง 7) การสัมผัสสารเคมี จากการสัมผัสยากำจัดวัชพืชในการฉีดยาฆ่าหญ้า สารเคมีตกค้างทั้งในดินหรือน้ำจากการสะสมมาหลายปี อุบัติเหตุจากน้ำกรด

ชื่อผู้แต่ง	วิธีการดำเนินการวิจัย	กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม	เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย	ผลการศึกษาที่ได้
จิฑาภรณ์ ยก อิน (2561)	การวิจัยแบบ ผสมผสาน (Mixed meth- ods research)	ผู้ที่ประกอบ อาชีพปลูก ยางพาราและมี การทำกิจกรรม ในกระบวนการ ผลิตยางพารา ทั้ง ที่ทำเพียงบาง กิจกรรมและทำ หมดทุกกิจกรรม คำนวณสัดส่วน จำนวนตัวอย่าง ของแต่ละหน่วย ตามขนาด ประชากร	แบบสอบถาม ที่ พัฒนาขึ้นจาก การทบทวน วรรณกรรม และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องตาม แนวคำถาม ของเครื่องชี้วัด คุณภาพชีวิต ขององค์การ อนามัยโลกฉบับ ย่อ (WHOQOL- BREF)	เกษตรกรปลูกยางพารามี คุณภาพชีวิตภาพโดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา คุณภาพชีวิตรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ใน ระดับปานกลาง คุณภาพชีวิต ด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ ทางสังคมอยู่ในระดับดี และ คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ ในระดับปานกลาง
จิฑาภรณ์ ยก อิน (2561)	การวิจัยแบบ ผสมผสาน (Mixed meth- ods research)	ผู้ที่ประกอบ อาชีพปลูก ยางพาราและมี การทำกิจกรรม ในกระบวนการ ผลิตยางพารา ทั้ง ที่ทำเพียงบาง กิจกรรมและทำ หมดทุกกิจกรรม คำนวณสัดส่วน จำนวนตัวอย่าง ของแต่ละหน่วย ตามขนาด ประชากร	แบบสอบถาม ที่ พัฒนาขึ้นจาก การทบทวน วรรณกรรม และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องตาม แนวคำถาม ของเครื่องชี้วัด คุณภาพชีวิต ขององค์การ อนามัยโลกฉบับ ย่อ (WHOQOL- BREF)	เกษตรกรปลูกยางพารามี คุณภาพชีวิตภาพโดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา คุณภาพชีวิตรายด้านพบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ใน ระดับปานกลาง คุณภาพชีวิต ด้านจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ ทางสังคมอยู่ในระดับดี และ คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ ในระดับปานกลาง

ตาราง 1 การศึกษาวิจัยคุณภาพชีวิตในทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 - 2561)

ความสามารถควบคุมชีวิต วางแผนชีวิต มีอำนาจในการควบคุมชีวิต และความสุขที่ได้ช่วยตัวเองและสังคม

สรุป

ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 - 2561) ยังมีรายงานการศึกษาวิจัยคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราอยู่น้อย เป้าประสงค์การศึกษาวิจัยทั้งหมดมุ่งเน้นการค้นหาคำหมายและสาระของคุณภาพชีวิต โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่แตกต่างกัน ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความผันผวนทางเศรษฐกิจโลก การศึกษาวิจัยน่าจะมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมด้วย ทั้งนี้คุณภาพชีวิตมีอยู่หลายองค์ประกอบย่อย ผู้วิจัยควรจะพัฒนาคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบย่อยหรือคุณภาพชีวิตโดยรวม

ประเด็นต่อมาในกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า 2 ใน 3 ทำการศึกษาวิจัยในจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศ ขณะที่ปัจจุบันการประกอบอาชีพทำสวนยางพารามีการกระจายไปในหลายภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก เป็นต้น การศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรปลูกยางพาราที่มุ่งเน้นในบริบทในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งอาจไม่ใช่คำตอบในการศึกษาวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา จะเป็นการพัฒนาและประยุกต์ใช้แบบสอบถามของ WHO ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวเป็นการวัดคุณภาพชีวิตประชาชนทั่วไป หากมีแบบสอบถามที่เฉพาะเจาะจงกับบริบทกับเกษตรกรปลูกยางพาราน่าจะเป็น

ประโยชน์ในการฉายภาพคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราไทยได้ดีกว่า

จากการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นที่กล่าวมาในบทความวิชาการนี้ ทั้งวิถีชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราไทย ความหมายคุณภาพชีวิต การประเมินคุณภาพชีวิต รวมถึงสาระการศึกษาค้นคว้าคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราในรอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 - 2561) เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราในภายภาคหน้านั้นได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความจำเพาะเจาะจงกับเกษตรกรปลูกยางพาราไทย ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ควรมีการศึกษาวิจัยคุณภาพชีวิตของเกษตรกรปลูกยางพาราไทยที่ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทยที่ทำการปลูกยางพารา

2) ควรมีการวิจัยในรูปแบบของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรปลูกยางพาราไทย โดยอาจจะเลือกองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่สามารถปรับเปลี่ยนได้และไม่ได้เป็นผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลก มาเป็นเป้าหมายในการพัฒนาระยะแรกๆ ก่อน ขณะเดียวกันรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน่าจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการต่อ ยอดผลิตภัณฑ์จากน่ายางให้มีความทันสมัยกับยุคปัจจุบันและมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่เกษตรกรไทยจะได้มีรายได้ที่ดีมากขึ้น อันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีตามมา

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ควรมีการวิจัยพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณภาพชีวิตในบริบทที่เหมาะสมกับเกษตรกรปลูกยางพาราไทยเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงกับเกษตรกรปลูกยางพาราไทยมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กุสุมา โกศล. (2556). คุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในยุคเศรษฐกิจถดถอย : ศึกษากรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 6(1), 63-72.
- จิฬาภรณ์ ยกอิน. (2561). คุณภาพชีวิตเกษตรกรปลูกยางพาราในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ, 34(1), 130-140.
- ชุติมา รัชย์บางแหลม และคณะ. (2551). วิธีชีวิตและสุขภาพของคนกรีดยางในบริบทภาคใต้. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- นุจรี ประทีปะวนิช จอห์นส. (บรรณาธิการ). (2552). คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ : การประเมินและการนำไปใช้. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภัทรพร สุทธสนธิ์. (2552). สภาพแวดล้อมในการทำงานและสภาวะสุขภาพของเกษตรกรทำสวนยางพาราตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิชาการสุขภาพภาคประชาชน ภาคอีสาน, 23(7), 1-8.
- วัลลภา ช่างเจรจา. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์กลวิธีพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวสวนยางพาราแถบลุ่มน้ำโขง จังหวัดบึงกาฬ. วารสารสมาคมพยาบาลฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 30(2), 166-174.
- สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556). การจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุดาพร วงษ์พล. (2555). การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพจากกิจกรรมการทำสวนยางพาราของเกษตรกรสวนยางพารา อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5(1), 13-20.
- WHOQOL Group. (1995). The World Health Organization quality of life assessment (WHOQOL): Position paper from The World Health Organization. Social Science & Medicine, 41(10), 1403-1409.
- _____. (1996). WHOQOL-BREF introduction, administration, scoring and genetic version of the assessment. Field trial version, Geneva: WHO.